

Nu met de mensenrechtenverdediger Mary uit Zimbabwe!

WIE VERDEDIGT DE MENSENRECHTENVERDEDIGERS?

Tweede reeks - vijfde versie

Een lesbrief voor 3 en 4 havo/vwo

COLOFON

Auteurs van de eerste reeks: Alana Thelissen, Christa Adema, Emma van de Laar, Harry de Ridder en Lisa van Tiel

Auteurs van de tweede reeks: Christa Adema, Harry de Ridder en Lisa van Tiel

Layout en eindredactie: Harry de Ridder

Eerste reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Placide uit Congo!

Eerste reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Lydia uit Kenia!

Eerste reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Zafar uit Pakistan!

Eerste reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mariam uit Georgië!

Tweede reeks - Versie 1: Nu met de mensenrechtenverdediger Kiruba uit India!

Tweede reeks - Versie 2: Nu met de mensenrechtenverdediger Midhat uit Soedan!

Tweede reeks - Versie 3: Nu met de mensenrechtenverdediger Dinah uit Kenia!

Tweede reeks - Versie 4: Nu met de mensenrechtenverdediger Mary uit Venezuela!

Tweede reeks - Versie 5: Nu met de mensenrechtenverdediger Mary uit Zimbabwe!

'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is bestemd voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo.

Gratis te downloaden via <http://www.amnestynijmegen.nl/index.php/educatie/lesmateriaal>

INHOUD

LEERLINGEN

Werkbladen

Mensenrechten
Vrijheid van meningsuiting
Mensenrechtenverdedigers
Extra kwetsbaar
Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?
Shelter City Nijmegen
<i>De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger</i>
De mensenrechten in Zimbabwe
Strips, satire en de vrijheid van meningsuiting
LHBT(QIA) in Nederland en Zimbabwe

werkblad 1

werkblad	2
werkblad	3
werkblad	4
werkblad	5
werkblad	6
werkblad	8
werkblad	8
werkblad	9
werkblad	9
werkblad	10

Verdieping

Aantekeningen
----

werkblad 11

werkblad	12
----------	----

DOCENTEN

Handleiding

Introductie
Opzet
<i>Acht versies</i>
Doelstellingen
Filmmateriaal
Vertalingen van de Engelstalige filmpjes
Antwoorden op de vragen
Literatuur
Links

handleiding 1

handleiding	2
handleiding	2
handleiding	2
handleiding	3
handleiding	3
handleiding	4
handleiding	4
handleiding	7
handleiding	7

WERKBLADEN

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Mensenrechten

Alle landen van de wereld hebben afgesproken dat iedereen ter wereld, of je nu man of vrouw bent, jong of oud, arm of rijk en ongeacht je huidkleur dezelfde rechten heeft. Deze afspraak is op 10 december 1948 vastgelegd in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* (UVMR). De rechten opgesomd in de UVMR noemen we de mensenrechten.

Het logo van de UVMR

In dit korte YouTube-filmpje komt een groot aantal van deze mensenrechten aan bod:

Mensenrechten - Ministerie van Buitenlandse Zaken

Opdracht

1. Welke mensenrechten herken je in het filmpje?
2. Welke mensenrechten ken je nog meer die niet in het filmpje genoemd worden?

Je weet waarschijnlijk ook wel dat niet iedereen zich aan de mensenrechten houdt. We spreken in dat geval over mensenrechtenschendingen. Sommige schendingen kun je makkelijk voorkomen, andere zijn moeilijker op te lossen.

Een mensenrechtenschending die makkelijk te voorkomen is, is marteling. Als de regering van een land een verbod op marteling instelt én er op toeziet dat die wet wordt nageleefd kunnen we marteling uitbannen.

Opdracht

3. Geef nog een ander voorbeeld van een mensenrechtenschending die makkelijk kan worden voorkomen.
4. Geef een voorbeeld van een mensenrechtenschending die niet zo makkelijk op te lossen is.

Verboden te martelen

Vrijheid van meningsuiting

Een van de belangrijkste mensenrechten is de vrijheid van meningsuiting. Als je niet voor je mening uit kunt komen, kun je je ook niet verzetten tegen mensenrechtenschendingen.

Martin Luther King stelde de discriminatie van mensen met een donkere huidskleur aan de kaak. Zijn enige 'wapen' was de vrijheid van meningsuiting. Mede dankzij zijn beroemde speech 'I have a dream' (voor een gehoor van zo'n miljoen mensen) wist hij voor elkaar te krijgen dat in zijn land nu iedereen voor de wet gelijk is.

In sommige landen moet je erg oppassen wat je doet of zegt. Dat geldt vooral voor mensen met de volgende beroepen:

- Kunstenaar
- Journalist
- Filmmaker
- Vakbondsleider

Demonstratie van de vakbond in België

Een kunstwerk van de Chinese kunstenaar Yue Minjun

Opricht

5. Geef voor elk van de vier hierboven genoemde beroepsgroepen aan waarom volgens jou deze mensen goed op hun tellen moeten passen.
6. Wat hebben deze vier beroepsgroepen met elkaar gemeen?
7. Noem nog een beroepsgroep -die niet genoemd is- die ook moet oppassen voor wat je zegt of doet.
8. Schrijf op het demonstratiebord van Yue Minjun een eigen tekst waarbij je demonstreert tegen een actuele misstand.

Mensenrechtenverdedigers

9. Schrijf zoveel mogelijk woorden op waar je aan denkt bij het begrip 'mensenrechtenverdediger'.
Heeft zo iemand volgens jullie speciale karaktertrekken en zo ja, welke?

Een mensenrechtenverdediger is geen superman. Wat is die volgens jullie wel?

10. Probeer samen met je buurman of -vrouw een eigen definitie van 'mensenrechtenverdediger' te geven.

Een 'mensenrechtenverdediger' is iemand die .....

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers zetten zich, individueel of in een organisatie, vreedzaam in voor het bevorderen van de naleving van mensenrechten. Helaas kunnen zij vaak niet in alle vrijheid hun werk doen. Zeker in tijden van een gewapend conflict of oorlog is opkomen voor de bescherming van burgers het meest nodig. Een mensenrechtenverdediger die schendingen be- gaan door het regeringsleger of door gewapende milities aan de kaak stelt, wordt al snel be- schuldigd van partijdigheid en wordt bedreigd.

Sinds 11 september 2001 zijn in veel landen antiterrorismemaatregelen van kracht. Vaak heeft dit tot gevolg dat het werk van mensenrechtenverdedigers gecriminaliseerd wordt.

Amnesty vraagt ook speciale aandacht voor vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, die vaak onder zwaardere omstandigheden dan mannen werken en daardoor kwetsbaarder zijn. Vaak worden ze door de hen omringende samenleving niet serieus genomen vanwege heersende vooroordelen jegens vrouwen.

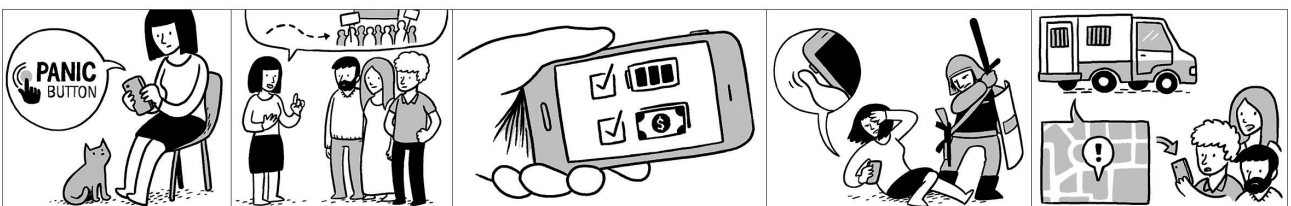

Sommige regeringen zien het werk van mensenrechtenorganisaties van vrouwen als onbelang- rijk en niet wettelijk.

Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers lopen een groter risico vanwege hun sekse bedreigd te worden en slachtoffer te worden van seksuele intimidaties en verkrachtingen.

Amnesty lanceerde in 2014 een speciale app waarmee mensenrechtenverdedigers, die het risi- co lopen te worden ontvoerd, aangevallen of gemarteld, alarm kunnen slaan. De Panic Button- app is een stil alarm en kan geactiveerd worden in het geval van nood.

Door een druk op de button worden mede-activisten gewaarschuwd dat een collega in gevaar is. Hierdoor kan er sneller hulp worden ingeschakeld. In de eerste uren na een arrestatie kan het netwerk van de mensenrechtenverdediger snel in actie komen voor de vrijlating van hun collega. Zo kunnen ze het politiebureau overstelpen met telefoontjes, een protest organiseren of advocaten en organisaties zoals Amnesty waarschuwen.

11. Wat bedoelen we met 'mensenrechtenverdedigers worden gecriminaliseerd'?
12. Hoe de Panic Button-app werkt, wordt ondermeer uitgelegd aan de hand van bovenstaande tekeningen. Wat daaraan nog ontbreekt is een Nederlandstalige uitleg. Schrijf die samen met je buurman of -vrouw bij de vijf stappen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensenrechtenverdedigers komen op voor de rechten van anderen. Daardoor komen zij vaak in gevaar. Zij hebben zelf ook bescherming nodig.

13. Wie zouden volgens jou moeten opkomen voor mensenrechtenverdedigers? Licht je antwoord toe.

Er zijn verschillende internationale instanties die opkomen voor de rechten van de mensenrechtenverdedigers. De twee belangrijkste zijn de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Verenigde Naties

In 1999 hebben de VN de *Verklaring aangaande de mensenrechtenverdedigers** aangenomen. De officiële naam van de verklaring* laat al zien dat iedereen een verplichting heeft om mensenrechtenverdedigers te beschermen.

In artikel 12 van de verklaring is er speciale aandacht voor de verplichtingen van de staten:

Artikel 12

1. Een ieder heeft het recht om individueel en in samenwerking met anderen deel te nemen aan vreedzame activiteiten tegen de schendingen van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.
2. **De Staat neemt alle nodige maatregelen om de bescherming door de bevoegde autoriteiten van iedereen, individueel en in samenwerking met anderen te verzekeren, tegen elke vorm van geweld, bedreigingen, represailles, discriminatie, druk of een andere willekeurige actie ten gevolge van zijn of haar rechtmatige uitoefening van de rechten waarnaar in de huidige verklaring wordt verwezen.**
3. In dit verband heeft iedereen het recht, individueel en in samenwerking met anderen, om effectief te worden beschermd **krachtens de nationale wetgeving** met vreedzame middelen en handelingen, toerekenbaar aan lidstaten die leiden tot schendingen van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede gewelddaden gepleegd door groepen of individuen die het genot van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden aantasten.

* Officieel: *Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms*

Europese Unie

In 2004 nam de EU de *Richtlijnen voor de Bescherming van Mensenrechtenverdedigers* aan. Ambassades van de lidstaten en EU-missies moeten bescherming bieden aan mensenrechtenverdedigers door contacten, bezoeken, processen te observeren en waar nodig in te grijpen bij regeringen. Ze moeten ook helpen te garanderen dat de verdedigers vrije toegang hebben tot (buitenlandse) financiële donors.

14. De VN-Verklaring en de EU-Richtlijnen (de namen zeggen het al) hebben één groot nadeel. Welke zou dat kunnen zijn? Wat kunnen de VN en de EU doen om de bescherming van mensenrechtenverdedigers nog meer te versterken?

Naast staten kunnen ook particuliere organisaties hulp bieden aan mensenrechtenverdedigers. We noemen er enkele, maar er zijn er meer!

Amnesty International

Een van de kerntaken van Amnesty International is het beschermen van mensenrechtenverdedigers. Amnesty doet dat door middel van acties, publiciteit, het regelen van bezoeken en contacten, opleiding en training, lobby en soms financiële ondersteuning.

Door mee te doen aan acties en bijvoorbeeld brieven te schrijven kun je ook zelf meehelpen bij het opkomen voor mensenrechtenverdedigers.

#Idefend

#Idefend (= Ik verdedig) is een initiatief van de delegatie van de EU in de VN. *#Idefend* heeft als doel solidariteit te tonen met mensenrechtenverdedigers en zo hun toewijding en werk voor de mensenrechten van mensen van over de hele wereld te bevorderen. Misschien heb je deze actie op een van de sociale media en in het bijzonder op facebook voorbij zien komen (<https://www.facebook.com/idefend>). Via de sociale media kun je zelf het initiatief steunen.

Justice and Peace

Deze Nederlandse organisatie richt zich op het beschermen en trainen van mensenrechtenverdedigers. *Justice and Peace* heeft verschillende projecten in het leven geroepen die het werk van mensenrechtenverdedigers makkelijker maakt.

Justice and Peace Netherlands

- *The Hague Training Course* verzorgt trainingen over digitale veiligheidsmechanismes en beleidsbeïnvloeding.
- *Connet2Protect* brengt mensenrechtenverdedigers in contact met parlementsleden, advocaten en journalisten.
- *Temporary Relocation* brengt mensenrechtenverdedigers in Afrika en Azië tijdelijk elders in deze werelddelen onder.
- *Shelter City* is een Europees project. Daarover kun je op de volgende pagina meer lezen.

Opdracht

15. Naast wettelijke maatregelen -bijvoorbeeld door te verwijzen naar antiterrorismewetten- wordt in het filmpje nog een andere manier genoemd om het werk van mensenrechtenverdedigers lastig te maken. Welke is dat?
16. Welke vier manieren om een mensenrechtenverdediger te bedreigen worden er in het filmpje genoemd?

Shelter City Nijmegen

In het filmpje van Justice and Peace heb je kunnen zien dat mensenrechtenverdedigers mond-dood gemaakt, gearresteerd en gemarteld worden en soms zelfs verdwijnen. Als hun situatie het toelaat, kunnen ze veel baat hebben bij tijdelijke opvang. In heel Europa zijn er zogenaamde Shelter Cities opgericht, een initiatief van het Europees Parlement.

Hoe werkt Shelter City?

Shelter City is begonnen met het werven van steden in Europa. In Nederland zijn (of worden binnenkort) de Shelter Cities: Amsterdam, Den Haag, Groningen, Maastricht, Middelburg, Nijmegen en Utrecht. Na Den Haag en Middelburg was Nijmegen de derde Shelter City.

De volgende stap is de keuze van de mensenrechtenverdedigers. Die worden gekozen door een selectiecommissie, bestaand uit vertegenwoordigers van Justice and Peace, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam, Hivos en Free Press Unlimited.

Elke Shelter City geeft een mensenrechtenverdediger gedurende drie maanden een veilige plek. In die drie maanden kunnen ze op adem komen om met nieuwe energie terug te gaan.

Het is de bedoeling dat de mensenrechtenverdediger versterkt teruggaat, met een groter netwerk en met meer kennis om zijn of haar werk beter te kunnen doen. De mensenrechtenverdediger kan -als daar behoefte aan is- een opleiding of een cursus volgen. En er wordt voor hem of haar een ontmoeting georganiseerd met politici uit Den Haag of Brussel.

Het is ook de bedoeling dat er een wisselwerking ontstaat tussen de mensenrechtenverdediger en de burgers uit hun stad. Hij of zij wordt betrokken bij evenementen in Nijmegen (zoals de Music Meeting, de Vierdaagse en Zomerfeesten). De mensenrechtenverdediger op zijn/haar beurt kan tijdens een lezing of debat over de mensenrechten in zijn/haar land vertellen.

De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

Mary is een mensenrechtenverdedigster uit Zimbabwe. In dit land is homoseksualiteit verboden. Voor lhbt-ers is het leven in Zimbabwe zwaar. Zelfs het geven van een knuffel of een zoen kan leiden tot een mishandeling of arrestatie.

Mary is een lesbische vrouw en medeoprichtster en directrice van een organisatie die zich voor lhbt-ers inzet. Haar organisatie heeft niet zo heel veel leden omdat het voor een lhbt-er gevaarlijk is. Zelf heeft ze te maken met beledigingen en aanvallen op straat, ze heeft meermalen gemerkt dat ze gevolgd wordt en dat haar huis in de gaten wordt gehouden. Ook is ze verschillende keren zonder enige aanleiding gearresteerd. Mary wil in Nijmegen tot rust komen en in cursussen leren hoe ze haar fysieke en digitale veiligheid kan vergroten.

Opdracht

17. Shelter City heeft niet alleen maar positieve effecten. Welk nadeel of nadelen zou je kunnen bedenken bij het Shelter City-project?
18. Verplaats je in de situatie van Mary. Met welke praktische zaken heeft een mensenrechtenverdediger die in Nijmegen verblijft te maken?

De mensenrechten in Zimbabwe

In 1980 werd Rhodesië zelfstandig en ging het land Zimbabwe heten. Na democratische verkiezingen werd Robert Mugabe regeringsleider, een voormalige guerrillaleider tegen het blanke minderheidsregime.

Al snel trok Mugabe steeds meer macht naar zich toe en liet hij steeds meer politieke tegenstanders arresteren. Onder zijn regime zijn naar schatting ook meer dan 20.000 mensen vermoord. Na 37 jaar werd hij afgezet door zijn voormalige militaire vrienden.

De nieuwe president Emmerson Mnangagwa beloofde dat alles zou veranderen, maar daar is niet veel van terechtgekomen. Zimbabwe is nog steeds een corrupt land en de mensenrechtenschendingen gaan gewoon door.

19. Wat zijn belangrijke verschillen in het werk van een mensenrechtenverdediger in Europa en in Zimbabwe? Licht je antwoord toe.

Strips, satire en de vrijheid van meningsuiting

Als je het over de vrijheid van meningsuiting hebt, heeft Zimbabwe twee gezichten. Enerzijds kent het land strips waarin de Zimbabwaanse superwoman Umzingeli strijdt tegen corrupte ministers. En het Zimbabwaanse satirische programma Zambezi News toont (in een video) een advertentie voor 'Sovereignty Detergent', "een wasmiddel dat de vuile was van de hoogste macht witwast":

Advertentie Sovereignty Detergent

Anderzijds worden kritisch denken en alles wat als niet-Afrikaans wordt gezien (waaronder homoseksualiteit) keihard onderdrukt.

Zo klaagde de priester Evan Mawarire in een filmpje over de hoge prijzen van benzine (de prijzen stegen in één nacht met 150%) en werd prompt gearresteerd voor ondermijning van de staat.

De Amerikaanse journaliste Martha O'Donovan werd beschuldigd van het beledigen van de president en gearresteerd omdat ze een kritische tweet had geschreven.

Vreedzame protesten worden regelmatig door de politie met geweld uit elkaar geslagen.

20. Leg de driedubbele betekenis van 'witwassen' in de advertentie uit.

21. De hoge benzineprijzen en de protesten komen onder meer door de hyperinflatie die Zimbabwe kent. Leg in je eigen woorden uit hoe hyperinflatie ontstaat en waarom zoveel Zimbabwanen daar tegen protesteren.

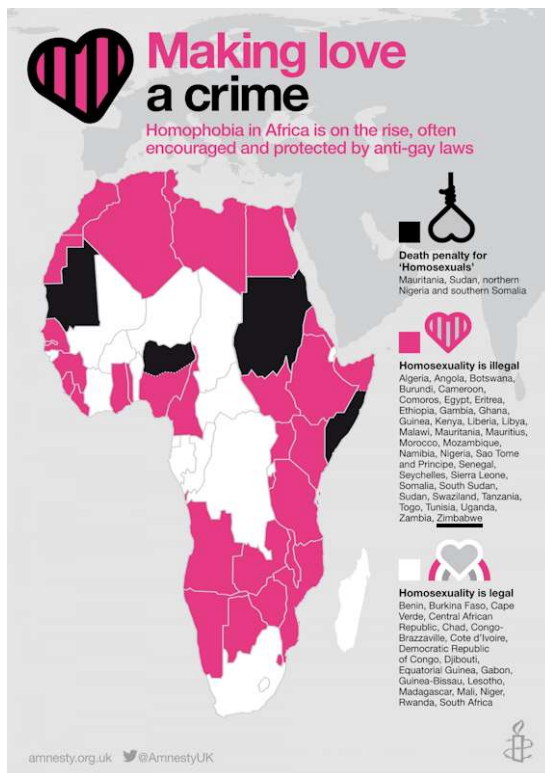
LHBT(QIA) in Nederland en Zimbabwe

Iedereen heeft altijd dezelfde mensenrechten, ongeacht je huidkleur, uiterlijk, en of je nu man, vrouw, homo, hetero, transgender of een interseks persoon bent; discriminatie is verboden. Dat staat in de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*. De afkorting LHBT staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender. Vaak worden die letters aangevuld met Q, I en A: queer*, interseksueel en aseksueel. We spreken dan van LHBTQIA of LHBT+.

* *Queer: iemand die niet past binnen de heteronorm maar tegelijk hokjes in twijfel trekt.*

Homoseksualiteit is in veel landen nog altijd strafbaar. In sommige landen kun je er zelfs de doodstraf voor krijgen. LHBT+ers zijn regelmatig het slachtoffer van mensenrechtenschendingen. Zij kunnen bijvoorbeeld te maken krijgen met discriminatie, arrestatie of marteling.

In Nederland kunnen mensen van hetzelfde geslacht sinds 2001 met elkaar trouwen. Nederland was daarmee het eerste land ter wereld waar dit mogelijk is. Toch zijn LHBT+-ers ook in Nederland nog steeds slachtoffer van mensenrechtenschendingen.

Hoe Nederlanders denken over LHBT+ers

Zimbabwe is één van de landen waar homoseksualiteit strafbaar is. LHBT+-ers ondervinden mensenrechtenschendingen als discriminatie, uitsluiting en geweld. Tijdens een toespraak op de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 2015 zei toenmalige president Mugabe 'Wij zijn geen homo's' om zijn afkeer voor homoseksualiteit duidelijk te maken. Eerder vergeleek hij homo's met varkens en honden. De nieuwe president Mnangagwa liet begin 2018 weten dat hij het niet als zijn taak ziet om de positie van LHBT+-ers in Zimbabwe te verbeteren.

Er zijn wel organisaties en mensenrechtenverdedigers die zich inzetten voor de rechten van LHBT+-ers in Zimbabwe. *Rise Above, Women's Organization* (RAWO), onder leiding van de 'Nijmeegse' mensenrechtenverdedigster Mary, is zo'n organisatie. RAWO richt zich in het bijzonder op queervrouwen en transmannen. Homofobie kan er voor zorgen dat het voor queervrouwen en transmannen moeilijk is om een baan te vinden. RAWO ondersteunt deze groep bij het vinden van een baan. En door middel van training, ondersteuning en campagnes probeert RAWO de positie van deze groep te versterken.

Homofobie kan uitlopen op gendergerelateerd geweld: fysiek, seksueel en psychologisch geweld omwille van je geslacht. RAWO strijdt tegen deze vormen van geweld. Het filmpje legt het nog een keer kort uit:

Gender Based Violence: A Guide To Global Issues

Opdracht

22. Met welke mensenrechtenschendingen zouden LHBT+ers in Nederland te maken kunnen hebben?
23. Wat is homofobie? Op welke manier zou RAWO deze groep kunnen helpen bij het vinden van een baan?

Verdieping

Ter voorbereiding op een gesprek met de mensenrechtenverdediger Mary hebben we een aantal vragen bedacht die jullie haar kunnen stellen. Uiteraard kunnen jullie ook zelf vragen bedenken om het gesprek op gang te brengen. Wat zouden jullie willen weten?

- * Tegen welke schendingen van mensenrechten strijdt zij?
- * Waarom vinden deze schendingen plaats en wat kan zij er zelf tegen doen?
- * Welke successen heeft zij in haar werk bereikt?
- * Zij is bedreigd omwille van het tegengaan van schendingen. Hoe beïnvloedt dat haar werk? Is zij niet bang?
- * Hoe ziet zij de toekomst van Zimbabwe?

Aantekeningen

HANDLEIDING

**Wie verdedigt de
mensenrechtenverdedigers?**

Introductie

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' is ontwikkeld door de Scholengroep van Amnesty Nijmegen i.s.m. Shelter City Nijmegen.

Shelter City is een landelijk initiatief van Justice & Peace in samenwerking met Nederlandse steden en het ministerie van Buitenlandse Zaken om mensenrechtenverdedigers te beschermen, n.a.v. een motie van het Europees parlement. Het gaat om mensenrechtenverdedigers die met gevaar voor eigen leven mensenrechtenschendingen bestrijden en die voor een korte periode in Europese steden worden opgevangen.

Shelter City Nijmegen is een samenwerkingsverband van verschillende Nijmeegse organisaties, waaronder Amnesty Nijmegen, de Radboud Universiteit, de gemeente Nijmegen en Bureau Wijland. De coördinatie ligt bij Qader Shafiq van Bureau Wijland, q.shafiq@bureauwijland.nl.

Tussen 2017 en 2020 komen acht mensenrechtenverdedigers naar Nijmegen. De vijfde van de tweede reeks is Mary* uit Zimbabwe, die van maart t/m juni 2019 te gast is.

* Omwille van haar veiligheid kunnen we haar achternaam niet bekend maken.

Opzet

Het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' vraagt twee lessen van 50 minuten.

Les 1: werkbladen 1-5

Les 2: werkbladen 6-10

Het lespakket kan zelfstandig door de docent worden gebruikt of door gastlessen van Amnesty Nijmegen. Voor gastlessen kunt u contact opnemen met de contactpersoon van de Scholengroep: Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Zolang zij nog in Nijmegen is, kunt u als vervolg op het lespakket ook de mensenrechtenverdediger Mary haar eigen verhaal laten vertellen. Daarvoor kunt u ook contact opnemen met Harry de Ridder, amnestynijmegen@gmail.com.

Als voorbereiding op een eventueel gesprek hebben wij enkele vragen uitgeschreven en de leerlingen vragen om vóór haar komst al een aantal vragen te bedenken:

Voorbereiding op het gesprek: werkbladen 11-12

Acht versies

In 2017–2020 zullen we acht verschillende versies in de tweede reeks van het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' uitbrengen. Elke versie is gekoppeld aan het persoonlijk verhaal en de achtergronden van de mensenrechtenverdediger die naar Nijmegen komt. De eerste anderhalve les van het lespakket zal niet veranderen, de halve les over de mensenrechtenverdediger zal elke keer worden aangepast. Zodra bekend is wie de mensenrechtenverdediger van dat moment is, zullen we de volgende versie van het lespakket uitbrengen.

Algemeen verhaal   Les 1 en de eerste helft van les 2 (werkbladen 1-8)

Mensenrechtenverdediger   Tweede helft van les 2 (werkbladen 8-12)

Doelstellingen

- De leerling maakt kennis met de mensenrechten en mensenrechtenschendingen.
  - De leerling weet dat het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting' gekoppeld is aan het verzet tegen mensenrechtenschendingen.
  - De leerlingen weten dat mensen met bepaalde beroepen meer op hun tellen moeten passen dan anderen.
  - De leerling kan een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers verwoorden.
  - De leerling weet dat mensenrechtenverdedigers kwetsbaar zijn en weten waarom vrouwelijke mensenrechtenverdedigers nog grotere risico's lopen dan hun mannelijke collega's.
  - De leerling kan aangeven wie opkomen voor de rechten van mensenrechtenverdedigers en kan een aantal internationale instanties en particuliere organisaties bij naam noemen die zich voor hun rechten inzetten.
  - De leerling kent Shelter City.
  - De leerling weet hoe de keuze van de mensenrechtenverdedigers die naar een van de Shelter Cities in Nederland komen tot stand komt.
  - De leerling kent de mensenrechtenverdediger Mary en haar achtergrond.
  - De leerling kan enkele mensenrechtenschendingen in Zimbabwe noemen en weet waarom deze schendingen daar voorkomen.
-
- De leerling gaat in gesprek met de mensenrechtenverdediger Mary.

Filmmateriaal

In het lespakket 'Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?' worden vijf filmpjes getoond:

YouTube-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=5eRCogmiGfA>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=IK1jAIJ0AcM>
- * Sovereignty (0.57 min.) (Engelstalig - vertaling zie volgende pagina)
https://www.youtube.com/watch?v=IwCrJrgk7_c
- * Hoe Nederlanders denken over LHBT+ers (1:30 min.)
<https://www.youtube.com/watch?v=Gke9HqK9kyI>
- * Gender Based Violence: A Guide To Global Issues (2:42 min.) (Engelstalig)
<https://www.youtube.com/watch?v=eWhNv4cgCUC>

MP4-filmpjes:

- * Mensenrechten van Ministerie van Buitenlandse Zaken (2.22 min.)
<https://www.amnestynijmegen.nl/download/Mensenrechten-BuZa.mp4>
- * Justice and Peace Netherlands (3.02 min.)
<https://www.amnestynijmegen.nl/download/justice-and-peace-netherlands.mp4>
- * Sovereignty (0.57 min.) (Engelstalig)
<https://www.amnestynijmegen.nl/download/sovereignty.mp4>
- * Hoe Nederlanders denken over LHBT+ers (1:30 min.)
<https://www.amnestynijmegen.nl/download/nederlanders-over-lhbters.mp4>
- * Gender Based Violence: A Guide To Global Issues (2:42 min.) (Engelstalig)
<https://www.amnestynijmegen.nl/download/genderbased-violence.mp4>

Vertalingen van de Engelstalige filmpjes

Soevereiniteitswasmiddel

Bent u een krachtiger heerser? Krijgt u vaak vlekken van vervelende journalisten?
Krijgt u vaak strepen van vuile oppositiepartijen?
Vindt u buitenlandse regeringen in uw ondergoed? Wat u kan gebruiken: soevereiniteit!
Het verwijdert vervelende journalisten na de eerste wasbeurt;
van intens vuile oppositiepartijen naar schone, gehoorzame junior partners in uw regering.
Buitenlandse bemoeienissen in je ondergoed door homoseksuele regeringen behoren tot het verleden.
Soevereiniteit! Vies is goed!

Gendergerelateerd geweld

Gendergerelateerd geweld in 16 statistieken: 1 op de 3 vrouwen wereldwijd zal fysiek, seksueel of op een andere manier misbruikt worden tijdens haar leven.
Dat is meer dan 1 miljard vrouwen in totaal.
Partnergeweld is de meest voorkomende vorm van gender gerelateerd geweld. 30% van de vrouwen wereldwijd die een relatie hebben gehad, geeft aan dat zij enige vorm van partnergeweld hebben meegemaakt. Vrouwen die misbruikt zijn door hun partners plegen 2x zo vaak een abortus of krijgen te maken met depressie.
Wereldwijd wordt zo'n 38% van de moorden op vrouwen gepleegd door een partner.
Onrechtvaardige wetten brengen vrouwen in gevaar.
Ongeveer 90% van alle landen ter wereld hebben minstens 1 wettelijk verschil tussen mannen en vrouwen die van invloed is op de gelijke kansen en mogelijkheden van vrouwen.
46 landen bieden geen wettelijke bescherming tegen huiselijk geweld. Slechts 52 landen beschermen meisjes tegen seksuele intimidatie op school.
Vrouwen in oorlogsgebieden zijn extra kwetsbaar. In Rwanda werden zo'n 500.000 vrouwen verkracht tijdens de genocide in 1994. In Bosnië werden zo'n 50.000 vrouwen verkracht tijdens het conflict in 1990. Vandaag de dag gebruikt ISIS verkrachting als wapen tegen de Jezidi's in Irak.
Kindhuwelijken stelt meisjes bloot aan uitbuiting en geweld. 15 miljoen meisjes per jaar trouwen als zij nog kind zijn. Dat is 28 meisjes per minuut. In totaal zijn er op dit moment meer dan 700 miljoen vrouwen die getrouwd zijn voor hun 18e.
Vrouwelijke genitale verminking (vrouwenbesnijdenis) brengt miljoenen vrouwen en meisjes in gevaar. Op dit moment zijn er minstens 200 miljoen vrouwen en meisjes in 30 verschillende landen die vrouwenbesnijdenis hebben ondergaan.
Gendergerelateerd geweld is niet alleen een probleem in ontwikkelingslanden. Bijna 1/2 van de vrouwen in landen van de Europese Unie ervaart ongewenste seksuele toespelingen of andere vormen van seksuele intimidatie op het werk. In de Verenigde Staten heeft 83% van de meisjes van 12 tot 16 jaar een vorm van seksuele intimidatie ervaren op openbare scholen.
De cijfers zijn niet mooi. Maar ze KUNNEN veranderen. Kom in actie.

Mensenrechten

De les begint met te kijken wat mensenrechten en mensenrechtenschendingen zijn.

Opdracht

1. Iedereen is gelijkwaardig, iedereen heeft dezelfde rechten, iedereen heeft het recht om zich te ontwikkelen in een goede levensstandaard, iedereen heeft het recht om te leven in vrijheid en veiligheid, iedereen heeft recht op voldoende eten en water, er is een verbod op de inzet van kindsoldaten, niemand mag zomaar worden opgepakt zonder dat de familie weet waar die persoon gebleven is (verbod op verdwijningen), iedereen heeft recht op leven, iedereen heeft het recht op vrije meningsuiting, martelen is verboden, iedereen heeft het recht om te geloven, iedereen heeft het recht om te samenleven met wie hij wil, iedereen heeft gelijke rechten.
2. -
3. Bijvoorbeeld: verbod op slavernij, verbod op de inzet van kindsoldaten.
4. Sommige economische, sociale en culturele rechten zijn minder makkelijk te realiseren, denk maar aan: het recht op arbeid. Elke maatschappij kent echter werkloosheid.

Vrijheid van meningsuiting

In dit onderdeel gaan we dieper in op het mensenrecht 'Vrijheid van meningsuiting', een voorwaarde om je te kunnen verzetten tegen mensenrechtenschendingen (van anderen).

Opdracht

5. Kunstenaar: als je kunst toont die de overheid aan de kaak stelt of belachelijk maakt, loop je de kans te worden opgepakt.
Journalist: hij kan corruptie of misstanden met woorden aan de kaak stellen en dan loop je de kans te worden opgepakt.
Filmmaker: idem als bij journalist, maar niet met woorden maar met beelden.
Een filmmaker kan ook de overheid belachelijk maken.
Vakbondsleider: hij komt op voor de rechten van de arbeiders en gaan in tegen de wensen van werkgevers.
6. Ze komen niet alleen voor hun eigen mening op, maar ook voor de rechten van anderen.
7. Een schrijver, blogger, cartoonist, cabaretier.
8. -

Mensenrechtenverdedigers

We kijken naar een eigen definitie van mensenrechtenverdedigers en hun karaktertrekken.

Opdracht

9. Naar de mening van de leerlingen. Een mensenrechtenverdediger is geen superman, maar wel iemand die voor de rechten van anderen durft op te komen. Daarbij is enige moed wel voor nodig, of in ieder geval iemand die over zijn angst durft heen te stappen.
10. Bijvoorbeeld: Een mensenrechtenverdediger is iemand die opkomt voor de rechten van anderen (in een situatie waarin hij zelf actief is en waar de mensenrechten geschonden worden; iemand van Amnesty die zich inzet voor de mensenrechten in het veilige Nijmegen noemen we géén mensenrechtenverdediger). Daarbij gebruikt de activist géén geweld.

Extra kwetsbaar

Mensenrechtenverdedigers lopen grote risico's, met name de vrouwen. De app van Amnesty kan hen daarbij helpen.

Opdracht

11. Het werk van mensenrechtenverdedigers wordt strafbaar gemaakt om hen zo monddood te maken.
12. Stap 1: Installeer in een rustige situatie de Panic Button-app.
Stap 2: Bedenk wie allemaal geïnformeerd moeten worden als er actie moet worden genomen.
Stap 3: Check dat je mobiel aan staat, voldoende opgeladen is en voldoende krediet heeft (voor een prepay of abonnement).
Stap 4: Druk op de knop van de app als je in een noodsituatie terechtkomt.
Stap 5: Je netwerk krijgt een SMS en een verwijzing naar waar je bent te vinden zodat de mensen uit je netwerk je snel kunnen helpen.

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Mensen die opkomen voor de rechten van anderen lopen zelf ook gevaar en hebben zelf ook bescherming nodig.

Opdracht

13. Volgens de verklaring eigenlijk iedereen: individuen, groepen, organisaties en officiële instanties.
14. Beide zijn geen verdragen met rechtskracht, maar verklaringen en niet meer dan plechtige beloften. Als de VN en de EU die bescherming zouden vastleggen in een verdrag, kunnen we de overtreders aanpakken met de wet of het verdrag in handen.
15. Smaad (het opzettelijk aantasten van iemands eer of goede naam) met als doel ervoor te zorgen dat de mensenrechtenverdediger niet geloofd of vertrouwd wordt.
16.
  - 1) fysiek (fysieke intimidatie of directe bedreigingen).
  - 2) online (digitale surveillance en online bedreigingen).
  - 3) familie (fysieke intimidatie of directe bedreigingen van familieleden).
  - 4) mobiel (surveillance van mobiele telefoons en bedreigingen via sms).

Shelter City Nijmegen / De 'Nijmeegse' mensenrechtenverdediger

In dit lesonderdeel gaan we dieper in op het hoe en waarom van het project Shelter City en welke mensenrechtenverdediger naar Nijmegen is gekomen.

Opdracht

17. Dat zou kunnen zijn: de mensenrechtenverdediger wil niet meer teruggaan of de situatie in zijn herkomstland is in die drie maanden zo zeer verslechterd dat hij niet meer terug kan. Het kan uiteraard ook op persoonlijk vlak liggen: bijvoorbeeld die persoon heeft een relatie gekregen met iemand uit de stad waar hij tijdelijk komt te wonen.
18. Je kunt denken aan zaken als: een plek om te wonen, een plek om te werken of cursus te volgen, het gebruik van een computer, telefonie, ov-chipkaart, een budget voor haar kosten, maar ook: mensen om haar heen die haar begeleiden en helpen.

Mensenrechten in Zimbabwe

Even was er met de nieuwe president Mnangagwa hoop dat de (mensenrechten)situatie beter zou worden. Helaas, Zimbabwe is nog steeds een corrupt land en de mensenrechtenschendingen gaan gewoon door.

Opdracht

19. In Europa komen de overheden op voor de rechten van mensen en van mensenrechtenverdedigers, terwijl de Zimbabwaanse overheid de veroorzaker van tal van mensenrechtenschendingen is. Je krijgt in Zimbabwe niet alleen geen hulp van de overheid, maar opkomen voor mensenrechten kan zelfs gevaarlijk voor je zijn.

Strips, satire en de vrijheid van meningsuiting

Zimbabwe is een land met twee gezichten. Satire in strips en videoprogramma's over de corruptie in het land is geen probleem, terwijl critici van het regime keihard worden opgepakt en vreedzame demonstraties met geweld uit elkaar worden geslagen.

Opdracht

20.
  - 1: letterlijk: vuile was schoon maken.
  - 2: figuurlijk: kwalijke overheidszaken goed praten.
  - 3: figuurlijk: onrechtmatig verdiend geld in de economie brengen.
21. Hyperinflatie kan ontstaan wanneer de centrale bank van het land grote hoeveelheden geld creëert die niet in verhouding staan tot de daadwerkelijke economische groei. In Zimbabwe is een tweede oorzaak het wegvallen van vertrouwen in de munt. Door de hyperinflatie stijgende de prijzen van wat je wilt kopen steeds, zonder dat je inkomen meestijgt en dat leidt tot boosheid onder de mensen.

LHBT(QIA) in Nederland en Zimbabwe

Hoe is het met de situatie van LHBTQIA-ers in Nederland en in Zimbabwe? De Zimbabweaanse organisatie RAWO zet zich voor hen in.

22. LHBT+ers in Nederland kunnen onder andere te maken krijgen met discriminatie, verbale en non-verbale agressie. In Nederland is sinds 1971 wettelijke discriminatie van homoseksueel gedrag uitgebannen. Volgens de Wet gelijke behandeling (1994) mag het feit dat iemand hetero of homo is nooit reden zijn tot achterstelling of onderscheid. Op 1 april 2001 voerde Nederland als eerste land ter wereld het wettelijk huwelijk voor partners van hetzelfde geslacht in; België deed dat in 2003. Nederlandse gehuwde homoparen mogen ook kinderen uit binnen- of buitenland wettig adopteren. Er zijn veel mensen die op religieuze of andere gronden homoseksualiteit verwerpelijk, zondig of oneerbaar vinden. De vrijheid van meningsuiting laat in het algemeen negatieve oordelen toe. Of negatieve uitspraken over homoseksuelen een vorm van haatzaaien zijn, en dus strafbaar, hangt in de Nederlandse rechtspraak af van de omstandigheden. Lang niet elke laetdunkende uitlating is reden voor rechtsvervolging.
23. Letterlijk betekent homofobie angst voor homoseksualiteit. Er zijn veel mensen die op religieuze of andere gronden homoseksualiteit verwerpelijk, zondig of oneerbaar vinden. Zo'n houding wordt vaak aangeduid als homofobie of homo-haat.

Literatuur

Mensenrechten in Zimbabwe

- <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/zimbabwe/>
- <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/zimbabwe>

Satire in Zimbabwe

- <https://www.youtube.com/user/ZambeziNewsTV>

Rechten van LHBTI+: Amnesty's visie

Amnesty International besloot in 1991 tegen alle gevallen van gevangenschap op grond van homoseksualiteit actie te gaan voeren. Amnesty International kent een internationaal LHBTI-netwerk dat actie voert tegen discriminerende praktijken. Nu het homohuwelijk in nog maar weinig landen is erkend en in veel landen vooralsnog onacceptabel lijkt, stelt Amnesty dat een staat niet mag verhinderen dat homoseksuelen contractuele banden aangaan die vergelijkbaar zijn met de bepalingen van een huwelijk.

LHBT+

- <https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/themas/lhbti>
- <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/11/refugees-are-in-urgent-need-of-protection-from-sexual-and-gender-based-violence/>
- <https://www.amnesty.org.uk/lgbti-lgbt-gay-human-rights-law-africa-uganda-kenya-nigeria-cameroon>
- <https://www.voanews.com/a/zimbabwe-gay-rights-lgbt/3673999.html>
- <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/homoseksuelen-homofobie-homohaar>

Links

- http://www2.nijmegen.nl/mmbase/attachments/1549721/Shelter_City_Nijmegen_Initiatiefvoorstel_februari_2014.pdf
- <http://www.justiceandpeace.nl/mensenrechtenverdedigers-en-veiligheid/shelter-city>
- <http://www.bureauwijland.nl>
- <http://www.amnestynijmegen.nl>

Wie verdedigt de mensenrechtenverdedigers?

Een lespakket voor leerlingen van 3 en 4 havo/vwo

Ontwikkeld door Scholengroep Amnesty Nijmegen en Shelter City Nijmegen

